

0-3 jaar

**SPEEL
TIP**

Speelhoeken in de opvang

Uit de kindermond

“Ismaël is super, ze maakt samen met ons de leukste speelhoeken, zowel binnen als buiten. Deze week maakten we samen een klimparcours zo kunnen we lekker veel lawaai maken en hoog klimmen. En ook een ijssalon, want bij dit mooie weer mogen ijsjes niet ontbreken. Gisteren kwam er een gekke mevrouw langs in ons ijssalon. Zij wou een ijsje met rijstwafel-smaak! Hihi, we hebben haar goed gefopt. Samen met Ismaël maakten we snel een paar ijsbolletjes van propjes papier. En ze heeft er echt van geproefd! Dat was zó grappig. Maar van al dat ijsjes maken word ik weleens moe. Dan ga ik rustig koken in het pop-up restaurant. Met bladeren, kastanjes, parels en modder maak ik lekkere soep voor Ismaël. Het is hier zo fijn!”

www.speelbank.be

Meer lezen en bronnen

- [Cahier Speelkansen](#) WSG steunpunt kinderopvang
- <http://ruimtenmaken.nl>
- [BSO doe je zo!](#) (PDF)
- [Pedagogische kader kindercentra 4-13 jaar](#) (PDF)
- [Van visie naar ruimte](#) (PDF)
- [De inrichting van je kindercentrum](#) (PDF)
- <https://www.pinterest.com/SteunpuntKOV/speelhoeken-binnen-schoolgaande-kinderen>
- <http://www.kiddo.net/werken-met-hoeken-voor-intens-speelplezier/1024268>
- [Het ABC van de speelhoeken](#) (PDF)
- <http://www.nji.nl/nl/Publicaties/Zoek-een-publicatie>

Doe de test!

Geef jezelf een punt voor elke stelling die klopt.
Tel je punten op en bekijk onderaan het resultaat.

- Onze **binnenruimte** heeft minstens vier duidelijk afgebakende speelhoeken (bv. klauterhoek, voelhoek, boekenhoek, spiegelhoek, poppenhoek, puzzelhoek, bouwhoek, snoezelhoek, muziekhoek, artistieke hoek, keukentje).
- Onze **buitenruimte** heeft minstens vier duidelijk afgebakende speelhoeken (bv. klimhoek, blotevoetenpad, buitenkeuken, zand- en waterhoek, moestuin, leeshoek, muziekhoek, fietsparcours, vieruurtjesbar).
- Er is zowel binnen als buiten een **veilige zone** voorzien voor de kinderen die nog niet kunnen lopen of kruipen. Ze kunnen hier ongestoord vrij bewegen en rollen.
- Er is een ruimte/zone voorzien waar de kinderen zich **fysiek** kunnen uitleven en grote bewegingen kunnen maken zonder de andere kinderen te storen.
- Er is een plekje voorzien waar de kinderen die daar nood aan hebben tot **rust** kunnen komen.
- Er zijn speelhoeken voorzien specifiek gericht naar **baby's en/of kruipers** met aangepast speelmateriaal zoals een snoezeldekken of voelbord, papiersnippers, ballenbad, spiegels, optrekwegentjes, ...
- De inrichting van de speelhoeken is **op maat** en op ooghoogte van de kinderen. De kinderen kunnen de andere speelhoeken zien.
- Ik kruip weleens rond op mijn knieën om de opvang vanuit het **perspectief van de kinderen** te zien.
- Eén of meerdere speelhoeken in de opvang zijn **flexibel** en kunnen snel omgebouwd of verplaatst worden (bv. verkleind of vergroot worden bij veel/weinig interesse).
- Ik baken speelhoeken, speelzones of speelplekken op verschillende manieren af. Je kan ze **afbakenen** door gebruik te maken van kleur, tape, kasten, hoogteverschil, tapijten, (kartonnen) wanden, een parasol ...
- Elk plekje wordt **optimaal** benut. De gang wordt bijvoorbeeld gebruikt om te fietsen.
- Ik zorg ervoor dat speelhoeken **speelklaar** zijn wanneer de kinderen aankomen. Alles is zichtbaar uitgestald en klaar om mee te spelen. Bijvoorbeeld: het servies van de keukenhoek ligt niet in de kast, maar de tafel is gedekt, in de leeshoek liggen de boeken open of uitgestald op kindhoogte.
- De ruimte is opgebouwd van 'rustig' naar 'beweeglijk'. Bepaalde hoeken zijn bewust naast elkaar of uit elkaar geplaatst. Dit zorgt ervoor dat de hoeken **elkaar niet storen**, maar elkaars spel bevorderen en aanvullen.
- Ik zorg ervoor dat de speelruimte **overzichtelijk** en duidelijk is voor de kinderen. Ze vinden gemakkelijk hun weg terug, weten wat ze kunnen doen in iedere hoek en weten wat ze waar kunnen vinden.
- Ik zorg ervoor dat er geen **looptlijnen/routes** vlak door de speelzones van de kinderen lopen. Looptlijnen zijn de plaatsen waar kinderen veel lopen, bv. de weg naar het toilet of naar de eettafel, naar buiten, naar de speelhoeken. Looptlijnen worden bepaald door de plaats van je meubilair.
- Ik zorg voor voldoende **variatie** in het speelmateriaal, wissel regelmatig af of voeg iets nieuws toe.
- Ik breng **binnen naar buiten en buiten naar binnen**. Bv: binnen een zandhoek, boshoek en veel natuurelementen, buiten een strip-, lego- of knutselhoek.
- Ik houd rekening met de **diversiteit** in de groep (leeftijd, geslacht, taal, culturen, interesses, kinderen met specifieke zorgbehoeften, ...) bij het inrichten van de ruimte. Bijvoorbeeld: in de poppenhoek vind je verschillende soorten bedjes, draagdoeken, popjes met diverse huidskleuren en kledij.
- Ik gebruik **open-eind-, recyclage- of waardevol kosteloos materiaal** in de speelhoeken om creativiteit te stimuleren. Open-eind materiaal is materiaal dat iedere keer een andere invulling krijgt tijdens het spelen, bv. kartonnen dozen, dennenappels, stukjes stof, dopjes van flessen.
- Wanneer ik een hoek verander of anders inricht doe ik dit zoveel mogelijk **samen met de kinderen**. Ik vraag hen welke hoek ze graag zouden willen en betrek hen bij de uitwerking ervan.
- De **verlichting** is aangepast aan de sfeer van elke speelhoek. Bijvoorbeeld hoe rustiger de hoek, hoe meer ik zorg voor verduistering en gebruik maak van sfeervol, indirect, gedimd en/of gekleurd licht. Hoe actiever de hoek, hoe meer (dag)licht ik voorzie.
- Ik vermijd dat kinderen **overprikeld** worden. Bijvoorbeeld bij het kleurgebruik van de muren en het meubilair worden niet teveel en vooral zachte kleuren gebruikt.
- Ik betrek **ouders en voogden** bij de inrichting van speelhoeken. Ik sta open voor hun mening en vraag hoe we de kinderen meer een thuisgevoel kunnen geven en welke voorwerpen voor hen vertrouwd zijn.
- Ik maak **afspraken en regels** van iedere speelhoek duidelijk. Ze hangen zichtbaar bij iedere speelhoek. Bv. met hoeveel kinderen ze er in mogen spelen, wanneer hij open is, hoe ze zich moeten gedragen.
- Ik spreek een ruimer (**buurt**)**netwerk** aan wanneer ik een iets uitdagendere speelhoek wil bouwen en op zoek ben naar specifiek materiaal of vaardigheden. Bv. een bedrijf, lokale handelaars, kringwinkel, ziekenhuis, stedelijke technische dienst, sportclub, rusthuis.
- Ik **evalueer** de speelhoeken regelmatig samen met ons team en/of de kinderen. Ons motto is: een speelhoek is nooit af. Ik vraag me af hoe we de speelhoek of zone boeiend kunnen houden of nieuw leven kunnen inblazen. Dit kan bv. een personage, afspraak, inkleding of fantasie-element zijn.

► Resultaat test

0-9 punten

Je opvang is niet ingericht om de kinderen optimale speelkansen te geven en rust te vinden. Waarschijnlijk heb je de tijd nog niet gehad om hierover na te denken. Een goed ingerichte opvang heeft veel voordelen, zowel voor de kinderen als de kinderbegeleiders en hoeft niet veel te kosten. Stel een stappenplan op om je inrichting te verbeteren. Denk na wat je eerst wil en kan aanpakken. Lees zeker de 14 voordelen van speelhoeken ter inspiratie, lees het [Cahier Kinderopvang Speelkansen](#) en neem een kijkje op www.ruimtemaken.nl.

10-19 punten

De inrichting van je opvang is voldoende. Jullie hebben een aantal afgebakende zones en hoeken maar er is zeker nog ruimte voor verbetering. Denk na wat je wil en kan verbeteren en stel een stappenplan op. De kinderen zullen zich veiliger voelen en nog meer, beter en geconcentreerder kunnen spelen.

20-26 punten

Je hebt goed nagedacht over de inrichting van je opvang. De kinderen voelen zich hier thuis en veilig. Er is een speelse sfeer, de kinderen kunnen verschillende soorten ervaringen opdoen en zelfstandig op ontdekking gaan. Probeer de punten waar je 'nee' op antwoordde te verbeteren en je opvang wordt de perfecte speelplek voor de kinderen. De info hieronder kan je nog meer ideeën geven.

De 14 voordelen van speelhoeken 0-3 jaar

1 MEER (KEUZE)VRIJHEID

Spelen is vrij zijn: niets moet, veel mag. Wanneer je verschillende speelhoeken inricht, kunnen kinderen kiezen met wie, wat, hoeveel en hoe lang ze met iets spelen. Ook niks of relaxen in het rustige hoek mag! Ze kunnen en mogen zelfstandig keuzes maken. Dit sterkt hun gevoel van vrijheid en autonomie.

2 ONTWIKKELING STIMULEREN

Door een grote variatie aan speelhoeken, help je baby's, kruipers en peuters de wereld rondom hen steeds beter te leren kennen. Door verschillende speelhoeken aan te bieden, ontdekken kinderen dat er heel wat te voelen, te horen, ruiken, proeven en te ervaren valt. Zo krijgen ze steeds meer zicht op hoe de 'echte wereld' in elkaar zit. Dit helpt niet alleen bij de ontwikkeling van cognitieve vaardigheden zoals taal, problemen oplossen, praten, informatie verwerken, ... maar ook bij de ontwikkeling van sociale en motorische vaardigheden: in de bouwhoek oefenen kinderen hun oog-handcoördinatie, bij het fietsparcours leren kinderen zich voortbewegen met hun benen, in de voelhoek ontwikkelen baby's hun zintuigen, in de boekenhoek leren kinderen hun beurt af te wachten, in het poppenparadijs leren kinderen zich verplaatsen in de ander door fantasiespel (=empathie).

3 BETROKKENHEID & SPEELPLEZIER

Laat kinderen zelf kiezen wat ze willen doen, zo groeit hun betrokkenheid. Ze worden minder gestoord in hun spel en kunnen zich beter concentreren. Hierdoor kunnen ze dieper en intenser spelen.

4 MEER INSpraak VOOR DE KINDEREN

Vraag kinderen hun mening bij het bedenken, opbouwen en inrichten van speelhoeken. Zo voelen ze zich gehoord, gezien en begrepen. Ze merken dat je rekening houdt met hen. Dit draagt bij tot de ontwikkeling van een positief zelfbeeld en een hoger welbevinden. Bovendien zullen ze zich medeverantwoordelijk voelen voor de speelhoeken en de afspraken die ze zelf maakten meer respecteren. Ook de verantwoordelijkheid voor het speelmateriaal verhoogt, zeker bij kleine groepjes kinderen.

5 ZELFSTANDIGHEID STIMULEREN

Door je ruimte optimaal in te richten, stimuleer je de zelfstandigheid van kinderen. De kinderen weten wat je speelaanbod inhoudt, waar het staat, hoe je het gebruikt, hoe je het neemt en opruimt. Hoe zelfstandiger de kinderen zijn, hoe vlotter de organisatie verloopt en hoe meer ruimte je zelf hebt als kinderbegeleider om andere dingen te doen, zoals speelprikkels geven, een personage spelen, fantasie-elementen toevoegen om individuele aandacht te geven. Je kan meer inspelen op het ritme en tempo van individuele kinderen.

6 VISIE EN WAARDEN UITDRAGEN/MEEGEVEN

Je inrichting straalt je (pedagogische) visie en waarden uit. Het zegt iets over de manier waarop je kijkt naar kinderen, de begeleidersstijl die je nastreeft en de plaats die je aan ouders geeft in de opvang. Door je visie en waarden te vertalen naar je inrichting weten ouders van bij het eerste bezoek waar je opvang voor staat. Ouders en kinderen voelen zich welkom en dit bevordert natuurlijk een open communicatie en het welbevinden van iedereen.

7 GEVOEL VAN RUST CREËREN

Kies bewust voor (zachte) kleuren, verlichting, decoratie, meubilair en (natuurlijke) materialen. Zo creëer je een rustige omgeving en vermijd je dat de kinderen overprikkeld raken. Dit draagt bij tot een gevoel van rust bij de kinderen, kinderbegeleiders en de ouders.

8 ECOLOGISCH BEWUSTZIJN

Gebruik kosteloos, tweedehands of gerecycleerd materiaal voor de opbouw, inrichting en inkleiding van de speelhoeken. Zo groeit het ecologisch bewustzijn van de kinderen: ze leren dat materialen herbruikbaar zijn en dat ze respectvol moeten omspringen met de wereld rondom hen. Ze leren ook dat speelmateriaal niet duur hoeft te zijn om voor uren speelplezier te zorgen.

9 INTERESSES & TALENTEN ONTDEKKEN

Kinderen die mogen kiezen, voelen beter aan wat ze graag doen en wat niet. Zo ontdekken ze hun talenten en interesses. Hierdoor leren ze zichzelf beter kennen. Een bewust ingerichte ruimte werkt stimulerend en inspirerend en zet hen aan tot ontdekking. Er is plaats voor actie en ook voor rust. Door het flexibel aanbod is er meer variatie en worden meer interesses en talenten geprikkeld.

10 SAMEN LEREN SPELEN

Er is meer variatie in de manier waarop kinderen samen spelen of met elkaar omgaan, wanneer je verschillende speelhoeken doordacht inricht. Door verschillende soorten spel (rustig, individueel, fantasie, motorisch of groepsspel ...) leren kinderen in verschillende situaties met elkaar omgaan en rekening houden met elkaar. Tijdens het spelen verzinnen kinderen regels, verdelen rollen, leren improviseren, onderhandelen en helpen elkaar. Ze oefenen dus hun sociale vaardigheden en leren veel over samenleven. Vooral omdat ze in contact komen met veel verschillende kinderen.

11 OMGAAN MET (GEEN) REGELS

Speelhoeken afbakenen (niet afzetten) en een duidelijke functie geven, zorgt ervoor dat kinderen hun weg kunnen vinden en weten ze hoe ze zich mogen gedragen. Dit geeft duidelijkheid, veiligheid en rust. Ook voor jou als kinderbegeleider is het makkelijker om grenzen te stellen omdat duidelijk is wat wel en niet kan.

12 JE VEILIG EN COMFORTABEL VOELEN

De ene dag is de andere niet. Als je met speelhoeken werkt, kunnen kinderen kiezen waar ze die dag nood aan hebben. Rustig zijn, wild doen, fantaseren, knutselen, alleen, met veel of weinig kinderen spelen... Het kan allemaal, niets is verplicht. Zo wordt de opvang een veilige plek waar kinderen graag komen en zichzelf kunnen zijn.

13 EEN HUISELIJKE SFEER VOOR ELK KIND

Gebruik in je inrichting herkenbare voorwerpen uit de leefcultuur en thuiscontext van kinderen. Zo voelt de omgeving veilig en vertrouwd aan. Ze voelen zich meer 'thuis' en krijgen hierdoor het gevoel ergens bij te horen. Dit is goed voor de ontwikkeling van een positieve identiteit.

14 RUIMTE VOOR FANTASIE/CREATIEF/UITDAGING

Speelhoeken geven kinderen de kans om hun eigen spel te ontwikkelen, los van volwassenen. Dit prikkelt hun creativiteit en fantasie.

Bij een open speelaanbod met speelhoeken mag veel en moet niets. Dit geeft kinderen de kans om initiatief te nemen, zichzelf te zijn, hun spel zelf in te vullen en om hun fantasie, creativiteit en ondernemingszin te gebruiken.

Door de clichés te doorbreken door buiten naar binnen en binnen naar buiten te halen. Zo wakker je de nieuwsgierigheid van de kinderen aan en verbreed je hun leefwereld.

Het aanbod is flexibeler, makkelijker aan te passen en er is meer mogelijkheid tot variatie. Hierdoor worden meer interesses van verschillende kinderen aangesproken.

10 stappen om een speelhoek in te richten in de buitenschoolse opvang

1 Neuzen in dezelfde richting

Stem binnen je team de meningen op elkaar af. Bespreek de voordelen en uitdagingen van speelhoeken op een teamvergadering. Doe de test "Hoe speelhoekvriendelijk is mijn opvang" en lees de voordelen op speelbank.be. Ga na hoe iedereen hierover denkt, maak afspraken en probeer om op één lijn te staan.

2 Zoek inspiratie

Ga met je team op zoek naar een handeling of thema waarrond je een speelhoek of -zone wil inrichten. Laat je hierbij inspireren door de kinderen, observaties, de plaats of een brainstorm. Een leuke tip: maak een lijst met beroepen van A-Z. Je zal merken dat je bij elk beroep ongeveer een speelhoek kan uitwerken. Met klassiekers zoals het postkantoor, de bakkerij, ... maar even goed de hoek van de dierentemmer of de dromenvanger!

3 Bedenk een originele naam

Denk na over de uitstraling van de speelhoek. Welke naam past er het best bij? Zegt de naam genoeg over de handeling en de sfeer die er heerst? Waar en hoe ga je de naam promoten? Vraag de kinderen of zij ideeën hebben voor een naam. Een originele en prikkelende naam nodigt meteen uit tot spelen: de 'Glitter & Glamourhoek' spreekt kinderen meteen aan en is uitnodigender dan 'De Verkleedhoek'.

4 Kies de juiste plek

Waar wil je de speelhoek inrichten?

- Apart of aansluitend op een gelijkaardige speelhoek?
- Op een kleine plaats (rustige hoek) of een grotere plaats?
- Binnen of buiten?
- Vast of mobiel?

Probeer clichés te doorbreken: een water- en zandhoek kan ook binnen, een stripverhalenhoek buiten, een mobiele verkleedwinkel,... Zoek naar en verrassende plek, die in de opvang niet veel gebruikt wordt. Wat dacht je van de griezelhoek onder de trap of een fietsparcours in de gang?

5 Kies hoe je gaat afbakenen

Bedenk hoe je de speelhoek of speelzone wil afbakenen. Je kan één of meerdere van deze dimensies gebruiken:

- De vloer: tape, krijt, tapijt, verhoog, opblaaswembad
- Zijwanden: kast, tent, kartonnen wand, zetel
- Plafond: parasol, partytent, doek, muskietennet, tipi

Kies de afbakening thematisch en passend bij je hoek: een gezellige huishoek heeft een tapijt, de leeshoek kan wel een kast als wand gebruiken en op de kartonnen wand van het ijssalon kan je al meteen het hele menu kwijt. Een speelhoek hoeft geen echte hoek te zijn. Denk ook aan mobiele hoeken, waarbij je al het materiaal dat je nodig hebt in een bak of kar steekt, of speelzones in het midden van de speelruimte.

6 Verrijk de speelhoek met materiaal

Maak een materiaallijst voor de hoek. Zoek naar basis-materialen die zeker niet mogen ontbreken en zorg dat daar genoeg van is voor alle kinderen in de hoek. Bekijk wat je kan gebruiken als inkleding- of sfeerelementen. Zorg voor enkele materialen die de aandacht trekken én vergeet ook het levensechte materiaal niet.

Je kan op véél manieren aan materiaal raken: materiaal dat al in je opvang aanwezig is en je een andere bestemming kan geven, materiaal dat je zelf kan maken en materiaal dat je kan verzamelen (bijvoorbeeld via ouders met een specifiek beroep). En pas als laatste kan je overwegen om voor de hoek iets aan te kopen.

7 Bedenk wat er te beleven valt

Een mooie en aantrekkelijke speelhoek wordt pas leuk als er iets te beleven is. Deze drie vragen kunnen helpen:

- Wat kunnen kinderen doen wanneer ze de speelhoek binnenstappen? Wat prikkelt hen eerst?
- Wat ontdekken kinderen na een tijdje in de hoek? Wat kan meer verborgen zitten?
- Welke impulsen kunnen kinderbegeleiders in de hoek geven?

Je kan samen met de kinderen brainstormen en die impulsen ook bij de speelhoek ophangen, zo zijn er altijd ideeën!

8 Breng fantasie-elementen aan

Brainstorm samen met het team en met de kinderen over fantasie-elementen die de speelhoek nog echter maken. Welke personages zijn er? Hoe kunnen we die uitwerken? Voorzie per personage simpele verkleedkledij, zodat kinderen en begeleiding zich helemaal kunnen inleven. Je kan met verkleedkledij ook meteen aanduiden hoeveel kinderen er die rol kunnen opnemen in de hoek. Bijvoorbeeld: een aantal koksmutsen in het restaurant of bouwvakkershelmen in de bouwhoek. Met materialen en ideeën die uit de echte wereld komen, stimuleer je nog meer de fantasie. Denk aan de details: de supermarkt heeft niet enkel een kassa, maar ook kastickets én een lopende band!

9 Richt de speelhoek in

Maak een duidelijke planning op. Wie doet wat wanneer? Welk materiaal hebben we nodig? Hoe gaan we dit verzamelen? Kunnen we dit zelf maken? Hebben we hierbij hulp nodig? Probeer zoveel mogelijk samen te doen met de kinderen: brainstormen, bouwen en uitwerken. Dat kan je doen op een rustiger moment of tijdens een vakantiedag. Zorg ervoor dat alles op ooghoogte van de kinderen staat en dat zij makkelijk bij al het materiaal kunnen. Bedenk samen met de kinderen en collega's welke afspraken nodig zijn om de hoek vlot bespeelbaar te maken.

10 Probeer uit en stuur bij

Een speelhoek aantrekkelijk houden kan op veel manieren:

- Voeg nieuw speelmateriaal toe
- Verplaats de hoek naar een andere ruimte of naar buiten
- Kleed de hoek aan in een nieuw thema. Het Italiaans restaurant bouwen we deze week om naar een frituur, waarom niet?
- Zorg voor gepaste muziek.
- Laat een personage langskomen

Op zoek naar uitgewerkte voorbeelden? Die vind je op speelbank.be/speelhoeken.

2019-06-03-003